

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,

ОЛЕНИ ВІТАЛІЇВНИ КОВТУН

про дисертаційну роботу

АРИНИ ЛЕОНІВНИ ФРУМКІНОЇ

з теми: «Підготовка майбутніх учителів початкових класів
до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання)
засобами англійської мови»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Сучасна парадигма освіти зорієнтована на формування цілісної особистості учня, здатного до творчого мислення, іншомовної комунікації та креативного самовираження. У цьому контексті інтеграція мистецької та іншомовної підготовки у початковій школі набуває особливого значення, адже дозволяє не лише розвивати художньо-творчі здібності дітей, а й забезпечувати ефективне оволодіння іноземною мовою у природних, емоційно насичених ситуаціях. Актуальність дослідження також зумовлена потребою вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, які мають володіти інноваційними методиками інтегрованого навчання та здатністю організовувати освітній процес на міждисциплінарних засадах. Важливість обраної теми підтверджується завданнями реформування української освіти, вимогами Концепції «Нова українська школа», яка підкреслює необхідність розвитку креативності, міжпредметних зв'язків і комунікативних компетентностей молодших школярів, ЗУ «Про застосування англійської мови в Україні». У цьому зв'язку дисертаційна робота А.Л. Фрумкіної відповідає сучасним науково-педагогічним запитам і практичним потребам системи вищої і початкової освіти, а також сприяє розширенню теоретико-методичних засад підготовки педагогічних кадрів для початкової школи.

Актуальність проблеми доведено та конкретизовано автором у коректно сформульованому науковому апараті дослідження, що відповідає вимогам і є достатнім для розв'язання всіх поставлених завдань, окреслених дисертанткою. Визначена авторкою логіка є послідовною, відповідає науковий проблемі та спрямована на її системне вирішення.

Свідченням ґрунтовності виконаної роботи є її зв'язок із тематичним планом науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» за науковою темою кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (номер державної реєстрації № 0120U002014). Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 7 від 27.02.2020 р.).

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується застосуванням у ході її виконання методології, адекватної меті і завданням, специфіці об'єкта і предмета дослідження та підтверджується застосуванням необхідного комплексу методів дослідження, відповідною і достатньою джерельною базою, коректною кількісною обробкою та якісним аналізом, а також практичним упровадженням дослідницьких результатів. Для досягнення мети і завдань було використано такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, аналітичне моделювання, систематизація й порівняння науково-теоретичного матеріалу для з'ясування стану розроблення та рівня вивчення основних понять досліджуваної проблеми, уточнення понятійно-категорійного апарату дослідження, що дозволяють максимально об'єктивно в інтегрованій формі подати результати дослідження; *емпіричні*: вивчення передового досвіду вчителів-новаторів, анкетування, спостереження, співбесіди, тестування для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості професійних компетентностей у майбутніх учителів початкових класів, що брали участь в експерименті, діагностики та поточного аналізу успішності експериментальної роботи; педагогічний експеримент – для впровадження і перевірки ефективності розроблених моделей та експериментальної методики; *статистичні*: кількісний та якісний аналіз експериментальних даних, математично-статистичне оброблення результатів експериментального дослідження – для визначення достовірності здобутих результатів.

Сформована авторкою джерельна база відзначається різноманітністю і достатньою структурною повнотою. Вона включає 437 найменувань, з них 102 – іноземною мовою, що слугує безперечним доказом інформативності та валідності представленої роботи. Значну цінність для дослідників і практиків педагогічної освіти мають додатки, що представлені окремим томом дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також широкою апробацією результатів дослідження. А.Л. Фрумкіна представила основні положення дисертації на численних науково-практичних конференціях різних рівнів, що сприяло поширенню ідей дослідження та формуванню дисертантки як перспективної дослідниці, здатної донести здобутки української педагогіки до вітчизняної і міжнародної наукової спільноти.

3. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації: проаналізовано зміст і форми інтегрованого навчання у педагогічній теорії та практиці; обґрунтовано правомірність проведення підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої (малювання) та іншомовної діяльності; визначено сутність і структуру феномену «готовність майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності»; розкрито лінгводидактичні принципи організації підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованої професійної діяльності; визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до

інтегрованого навчання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; розкрито сутність психологічної, педагогічної та методичної компетентностей майбутніх учителів початкових класів, що формуються засобами рідної мови; визначено сутність художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей майбутніх учителів початкових класів для навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; схарактеризовано етапи взаємопов'язаного формування художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей у майбутніх учителів початкових класів; змодельовано процес інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; розроблено експериментальну методику, яка реалізується системою вправ з оволодіння майбутніми вчителями початкових класів образотворчою діяльністю засобами англійської мови і системою вправ інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; представлено хід і результати дослідно-експериментальної роботи, подано аналіз результатів експерименту.

4. Нові факти, одержані здобувачем наукового ступеня.

У дисертаційній роботі А.Л. Фрумкіної *уперше науково обґрунтовано й розроблено* концепцію підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови (соціальний, діалектичний, інтегрований аспекти); *визначено* сутність і структуру (психологічна, педагогічна, методична, художньо-образотворча, іншомовно-мовленнєва компетентності) феномену «готовність майбутніх учителів початкових класів до англomовного навчання образотворчої діяльності (малювання) молодших школярів»; схарактеризовано лінгводидактичні принципи організації підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; *обґрунтовано* педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови (інтегроване опанування майбутніми вчителями змісту одного з освітніх компонентів засобами іноземної мови з подальшим його викладанням молодшим школярам в інтегрованій формі; забезпечення взаємопов'язаного формування художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей майбутніх учителів початкових класів на всіх етапах їхньої професійної підготовки; організація процесу формування психолого-педагогічної та методичної компетентностей майбутніх учителів початкових класів у процесі підготовки до їхньої професійної діяльності; розроблення інтегрованих занять із предметних і мовних знань; використання мультимедійних засобів і спеціалізованих навчально-методичних матеріалів; урахування особливостей психічного розвитку молодших школярів у процесі їхнього інтегрованого навчання образотворчої діяльності (малювання) в англomовному супроводі); *змодельовано* процес реалізації підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови та лінгводидактичну модель інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови; *визначено* критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей у

майбутніх учителів початкових класів; уточнено поняття «компетенція», «компетентність». Набули подальшого розвитку теорія і методика підготовки майбутніх учителів початкових класів до іншомовної професійної діяльності.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні в освітній процес експериментальної методики підготовки майбутніх учителів молодших класів до інтегрованого іншомовного навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) на лінгвопонятійному, предметно-мовленнєвому та професійно-діяльнісному етапах і відповідну їм триблочну систему вправ для набуття здобувачами вищої освіти знань і вмінь з образотворчої діяльності (малювання) в англомовному супроводі; інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) й англійської мови як засобів здобуття художньо-графічних знань і вмінь упродовж п'яти послідовних етапів (контурно-, лінійно-, об'ємно-зображувального, предметно-композиційного і сюжетно-зображувального); розробленні дидактичних матеріалів для вчителів з методики навчання образотворчої діяльності (малювання) учнів початкових класів англійською мовою; збагаченні змісту фахових дисциплін «Методика викладання іноземної мови», «Педагогіка та психологія початкової освіти», «Новітні освітні та цифрові технології»; розробленні нового освітнього компоненту «Методика інтегрованого навчання освітньої та іншомовно-мовленнєвої діяльності». Практичні напрацювання, викладені в дисертації, навчально-методичні розробки можуть бути використані у процесі підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка; слугувати основою для розроблення навчальних програм з освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності, навчально-методичних посібників і рекомендацій для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта та викладачів; сприятимуть оновленню змісту освітніх компонентів і завдань педагогічної практики; можуть бути використані в системі підвищення кваліфікації викладачів фахової передвищої та вищої освіти й учителів початкових класів.

6. Основні положення дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів:

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 08-41/2 від 02.02.2024), Ізмаїльський державний гуманітарний університет (довідка про впровадження № 1-7/51 від 01.02.2024), Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (довідка № 01-15/221 від 05.02.2024), Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (довідка № 21/04-а від 19.01.2024), Криворізький державний педагогічний університет (довідка № 08-41/2 від 02.02.2024); ліцеї Одеської міської ради №№ 38, 56 (протокол № 3 від 26.12.2023), № 90 (протокол № 10 від 29.06.2023), № 6 (протокол № 3 від 20.10.2023), №№ 10, 35 (протокол № 10 від 15.06.2023), № 50 (протокол № 1 від 08.09.2023), «Ланжеронівський» (протокол № 2 від 23.10.2023) та «Європейський» (протокол № 10 від 29.06.2023), Одеської початкової школи № 119 (протокол № 9 від 31.05.2023), Рибаківський ліцей Коблівської сільської ради (протокол № 3 від

01.11.2023), Шевченківський заклад загальної середньої освіти № 2 Кілійської міської ради (протокол № 9 від 31.05.2023).

7. Оцінка структури та змісту дисертації.

Зміст дисертаційного дослідження логічно побудований, цілісний, завершений, чітко структурований. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що охоплює 437 позицій, і додатків на 243 сторінках, що подаються другим томом дисертації. Повний обсяг першого тому дисертації становить 562 сторінки (із них – 510 сторінок основного тексту). Зміст кожного розділу зумовлений метою і завданнями дисертаційної роботи, відображає процес і результати дослідження, містить нові наукові факти та інноваційні ідеї.

У вступі обґрунтовано актуальність виконаного дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету, завдання і методи дослідження; аргументовано концепцію, методологічні й теоретичні засади, розкрито наукову новизну і практичне значення, подано відомості про апробацію, упровадження результатів наукового пошуку, публікації автора, окреслено структуру роботи.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови» здійснено теоретичний аналіз проблеми, що досліджується.

Дисертанткою проаналізовано зміст і форми інтегрованого навчання у педагогічній теорії та практиці й доведено, що інтегроване навчання освітніх компонентів й іноземної мови як засобу їх опанування є ефективним для здобуття предметних та іншомовних знань і вмінь їх практичного застосування. Зазначене дало можливість обґрунтувати правомірність проведення підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої (малювання) та іншомовної діяльності (п. 1.1). У контексті дослідження було уточнено комплекс компетентностей, необхідних майбутнім учителям для ефективної реалізації інтегрованого навчання, як-от: психологічної, педагогічної, художньо-образотворчої, іншомовно-мовленнєвої та методичної. Важливим є висновок про те, що інтегрований процес підготовки майбутніх учителів може бути ефективним за умови дотримання особливостей інтегрованого процесу навчання, що полягає у формуванні знань і вмінь у сферах образотворчої діяльності, англійської комунікації і методики їх спільного застосування (п. 1.1-1.2).

Визначено сутність і структуру феномену «готовність майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності» як синтезу сформованості в них таких компетентностей: психолого-педагогічної задля організації освітньо-виховного процесу; художньо-образотворчої та іншомовної, ураховуючи, що засвоєння змістового складника здійснюється іноземною мовою, де перший – основний, а другий – лінгвообслуговувальний; методичної для навчання дітей образотворчої діяльності і презентації малюнків засобами англійської мови (п. 1.3).

Виваженими є міркування, що для досягнення цих видів компетентностей професійна підготовка майбутніх учителів повинна здійснюватися за такими

лінгводидактичними принципами: мотивації інтегрованої педагогічної діяльності; самореалізації майбутнього вчителя в інтегрованій педагогічній діяльності; високорівневої педагогічної, психологічної, змістово-предметної, іншомовної і методичної компетентностей; самоосвіти на ґрунті використання комп'ютерних технологій; неперервності освіти (п. 1.4).

У другому розділі дисертації «Готовність майбутніх учителів до інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови: критеріальний підхід» представлено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання образотворчої діяльності засобами англійської мови, що реалізувалися на кожному з етапів підготовки залежно від його сутності (п. 2.1).

Привертає увагу матеріал, що розкриває сутність ключових компетентностей, необхідних для реалізації майбутніми учителями початкових класів інтегрованої професійної діяльності, зокрема: психологічної, що передбачає знання психічних процесів (мислення, уваги, пам'яті, емоцій) та особливостей поведінки дітей з урахуванням їх віку, темпераменту, здібностей і мотивації; педагогічної, що охоплює обізнаність із сутністю освітнього процесу та методами його реалізації; методичної, що містить систему знань з методики навчання іноземних мов та інтегрованого підходу до викладання; художньо-образотворчої, що передбачає обізнаність з історією українського та світового живопису, здатності до реалізації образотворчої діяльності англійською мовою; іншомовно-мовленнєвої, що полягає в наявності знань спеціальної термінології, розвинених мовленнєвих умінь і навичках викладання предмета (п. 2.2-2.4).

Доцільним є висновок про етапи взаємопов'язаного формування художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей у майбутніх учителів: лінгвопонятійний, коли вивчається новий термінологічний і лексико-граматичний матеріал для подальшого вільного сприйняття та вивчення змісту основного освітнього компонента; предметно-мовленнєвий, на якому презентуються по черзі блоки тематичної лекції; професійно-діяльнісний, на якому здобувачі практично реалізують набуті знання (п. 2.5).

У третьому розділі «Лінгводидактична модель навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови» представлено сутність педагогічного моделювання, проаналізовано моделі інтегрованого процесу навчання освітніх компонентів засобами іноземної мови, змодельовано процес інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови.

Змодельована лінгводидактична модель інтегрованого навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови передбачає інтеграцію: етапів навчання (лінгвопонятійний, предметно-мовленнєвий, професійно-діяльнісний) з поступовим ускладненням дій малювання та відповідного англomовного говоріння; цілей навчання – відбір мовного та мовленнєвого матеріалу узгоджувався з методичною послідовністю малювання; змісту навчання – формування мовленнєвих знань і вмінь залежно від оволодіння технікою зображення предметів із поступовим ускладненням; методів навчання – реалізованих засобами англomовного пояснення процесу малювання, коментування

учнями своїх дій і описування створених ними малюнків; засобів навчання (вербальних, матеріальних, технічних та інтерактивних) для ефективного опанування основного освітнього компонента та англомовного мовлення; контролю знань і вмінь – виконання художніх завдань супроводжувалося англомовним коментуванням, а оцінювання охоплювало як мистецький рівень робіт, так і нормативність мовлення.

У четвертому розділі «Організаційно-методичний інструментарій формування готовності майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови» позиціоновано модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови (п. 4.1) та експериментальну методику, яка реалізується системою вправ з оволодіння майбутніми вчителями початкових класів образотворчою діяльністю засобами англійської мови на лінгвопонятійному, предметно-мовленнєвому, професійно-діяльнісному етапах експериментального освітнього процесу (п. 4.1-4.2) і системою вправ інтегрованого поетапного (контурно-, лінійно-, об'ємно-, предметно-композиційний та сюжетно-зображувальний, що узгоджувалися з відповідними етапами навчання англійської мови: імітаційно-, флексивно-, свідомо-, творчо- та художньо-мовленнєвим) навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови, яку майбутні вчителі застосовують у роботі з учнями для формування у дітей знань і вмінь малювання у процесі англомовного навчання (п. 4.3).

У п'ятому розділі «Порівняльні результати сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови на констатувальному і прикінцевому етапах дослідження» визначено критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей у майбутніх учителів початкових класів як структурних компонентів досліджуваної готовності; представлено хід і результати дослідно-експериментальної роботи, подано аналіз результатів експерименту. Вартісним є теоретичне осмислення й методичне забезпечення формувального стану педагогічного експерименту (опис організації, перебіг, апробація результатів в експериментальних закладах вищої освіти).

Загальні висновки відповідають визначеним завданням, обґрунтовані та переконливі, що свідчить про самостійність і логічність суджень, належну наукову готовність дисертантки. Зміст автореферату й основні положення дисертації є ідентичними. Отже, здійснений детальний аналіз дозволяє констатувати, що дисертаційна робота А.Л.Фрумкіної за структурою, змістом, обґрунтованістю основних положень, рекомендацій і висновків є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням і може слугувати підґрунтям для розв'язання на практиці важливих освітніх завдань.

8. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні результати дослідження опубліковано у 40 наукових працях (з яких 34 одноосібних), із них: 13 статей у фахових виданнях України, 1 монографія, 7 статей у журналах, що індексуються у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 2 статті у науково-періодичних виданнях інших держав, 17 – апробаційного

характеру. Кількість публікацій, їх обсяг, якість, повнота інтерпретування результатів та з'ясування теми дисертації є достатніми.

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Аналіз дисертації та наукових публікацій А.Л.Фрумкіної, у яких висвітлено основні наукові результати дослідження, не дає підстав припускати, що в них мають місце порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація). У разі використання ідей, тверджень, відомостей із зовнішніх джерел інформації, у роботі є на них посилання, що відповідає нормам законодавства про авторське право та суміжні права.

10. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом із позитивною оцінкою дисертаційної роботи доцільно зазначити низку зауважень і побажань, які не знижують загального наукового рівня дослідження, однак потребують додаткових пояснень або уточнень.

1. У роботі справедливо зацентовано увагу на необхідності формування методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Водночас певну методологічну неточність становить звуження цього поняття до оволодіння методикою навчання іноземних мов (с. 88). З огляду на тему та мету дослідження, цілком виправданим видається також включення до системи професійної підготовки методики навчання образотворчого мистецтва, що передбачає опанування як теоретичних, так і практичних засад викладання з метою формування в учнів початкових класів художніх умінь і навичок, розвитку творчого мислення та уяви. Із тексту дисертації не цілком зрозуміло, чи охоплював експериментальний освітній процес освітній компонент «методика навчання образотворчого мистецтва» та якою мовою він викладався.
2. Наукова новизна дослідження була б вагомішою, якби авторка висвітлила можливість застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до інтегрованого викладання образотворчої діяльності засобами англійської мови.
3. На окремих етапах експерименту вокабуляр, використаний у процесі іншомовного супроводу навчання образотворчого мистецтва в учнів 1-го класу (зокрема, в діалозі на с. 131, поясненнях учителя на с. 365-368), є надмірно ускладненим з огляду на вікові особливості школярів. Подібні зауваження стосуються і термінології, використаної в інструкціях до вправ (напр., с. 358).
4. Подача результатів констатувального зрізу окремо за кожною базою експерименту у вигляді таблиць і діаграм викликає запитання щодо її доцільності. Незрозуміло, які саме аналітичні висновки дозволив зробити такий підхід і як це вплинуло на організацію формувального етапу експерименту.
5. У підрозділі 4.3 дисертаційної роботи, присвяченому методиці формування професійної готовності майбутніх учителів початкової освіти до інтегрованого навчання образотворчої діяльності засобами англійської мови, детально подано методику викладання малювання учням 1-х класів у форматі спарених уроків. Однак недостатньо висвітлено процес підготовки студентів ЕГ до проведення таких занять: не конкретизовано, в якій формі, де і коли саме студенти долучалися до роботи з учнями.

6. Джерельна база дослідження є об'ємною (437 позицій), із них 102 джерела представлено іноземними мовами. Разом з тим, значна частина використаних публікацій припадає на кінець XX – початок XXI століття. На нашу думку, робота виграла б у змістовому плані, якби авторка ширше залучила новітні наукові джерела останніх років.
7. У тексті дисертації виявлено окремі мовні, стилістичні та технічні неточності, які потребують виправлення для забезпечення логічної цілісності й наукової культури викладу.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, жодним чином не знижують наукової цінності роботи. Загалом подана дисертаційна робота вирізняється фундаментальністю, оригінальністю, інтегрованим характером, глибиною теоретичного аналізу й новизною методичних пропозицій та повною мірою відповідає спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

11. Загальний висновок

Дисертація Арини Леонівни Фрумкіної «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови» є самостійно виконаним і завершеним авторським науковим дослідженням, теоретичні й експериментальні результати якого в сукупності з'ясовують важливу педагогічну проблему, пов'язану з удосконаленням професійної підготовки майбутніх педагогів початкової ланки освіти. Актуальність теми, наукова новизна основних положень, висновків і пропозицій дисертаційної праці, теоретичне і практичне її значення відповідність вимогам пп. 7 і 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 №1197, та Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 №759) є підставою для присудження Арині Леонівні Фрумкіній наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов і перекладу
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Олена КОВТУН

